

Adoptionscentrums remissvar gällande: Sveriges internationella adoptionsverksamhet – lärdomar och vägar framåt (SOU 2025:61)

Adoptionscentrum är en ideell medlemsorganisation som bildades 1969 och har cirka 3 000 medlemsfamiljer. Som medlemmar finns så väl adoptivföräldrar som adopterade och de som vill adoptera.

Förutom adoptionsförmedling har Adoptionscentrum sedan 1995 organiserat hjälpt och stöttat adopterade som vill veta mer om sin bakgrund och/eller göra återresor till sina ursprungsländer.

Adoptionscentrum har deltagit i utredning med representation i expertgruppen och besvarat frågor från sekretariatet.

Disposition

Adoptionscentrum kommer i remissvaret att redogöra för överväganden och övergripande kritik mot innehållet i betänkandet.

Därefter följer två bilagor:

- Stödet till adopterade och deras familjer – erfarenheter och synpunkter (Bilaga 1).
- Adoptionscentrum sin syn på adoptionsverksamhet i länder som beskrivs i betänkandet (Bilaga 2).

Överväganden

Adoptionscentrum har tagit del av Adoptionskommissionens betänkande "Sveriges internationella adoptionsverksamhet – lärdomar och vägar framåt (SOU 2025:61)".

- Adoptionscentrum **tillstyrker** förslaget om ett nationellt resurscentrum för adopterade och adoptionsfrågor.
Detta är något som Adoptionscentrum drivit under många år och nu välkomnar. Adoptionscentrum har 30 års erfarenhet av att stödja adopterade och deras familjer, se bilaga 1.

- Adoptionscentrum **tillstyrker** förslaget om ekonomiskt bidrag för resa till ursprungslandet för adopterade. Adoptionscentrum har organiserat gruppåterresor för adopterade och deras familjer sedan 1983 och håller med om att kostnaden inte ska vara ett hinder från att besöka sitt födelseland.
- Adoptionscentrum **avstyrker** förslaget om att verksamheten med att förmedla internationella adoptioner ska avvecklas. En avveckling av internationella adoptioner kommer att drabba barn där ett liv på institution ofta är det enda alternativet. Forskning visar tydligt att uppväxt på institution allvarligt skadar barns utveckling på alla områden – fysiskt, neurologiskt, kognitivt, känslomässigt och socialt.

Övergripande kritik

1. Ny och otydlig juridisk begreppsbildning

- Utredaren inför ett för Sverige nytt juridiskt begrepp, "oegentliga adoptioner" utan närmare överväganden och hänvisar endast till att det används internationellt, men ger ingen förklaring till i vilka sammanhang det används och har betydelse för kommissionens förslag.
- Utredaren har inte gjort en konsekvens-/riskanalys av sin definition av oegentligheter.
- Utredaren skiljer inte på misstag, oegentligheter och brott, utan behandlar allt som ett samlat problem, vilket medför att det är omöjligt att förstå vad utredaren menar med "oegentliga adoptioner".

2. Metodologisk och källkritisk granskning

- Utredaren lutar sig tungt på medieuppgifter och selektiv forskning. Användningen av media som källa saknar kritisk reflektion, vilket är mycket problematiskt.
- Urvalet av respondenter, i de undersökningar som refereras till, är inte representativt. I betänkandet redovisas de adoptionskritiska föreningarna som framfört synpunkter. Men av den redovisningen framgår inte antalet individer som ingår och därför är det omöjligt att säga att de representerar adopterade som grupp.
- Utredaren accepterar internationella slutsatser, utan redovisning av eventuell kritik mot dessa. Jämför med den kritik som riktats mot den nederländska utredningen. (Commissie onderzoek interlandelijke adoptieCommittee on the Investigation of Intercountry Adoption, 2021).

3. Värderande språk

- Språket i betänkandet är inte neutralt, utan präglas genomgående av underliggande värderingar och tolkningar till exempel:

- "Det kan dock **inte uteslutas** att fler svenska adoptioner är berörda av handeln med barn i Kina".
- "**Mycket talar för** att de har varit obligatoriska" (avser donationerna).
- "**blomstrande handeln** med spädbarn".
- "**Det lagvidriga** bestod i att".
- "**oklart** om barn som adopterats till Sverige är berörda".
- "Vad detta står för och vad det innebär för de barn som enbart står som "abandoned" är **svårt att avgöra**, men det **verkar av olika anledningar** ha ansetts viktigt att tydliggöra att barnen verkligen var övergivna."
- "**Det skulle kunna tala för** att uppgiften är påhittad".
- "I vår aktgranskning finns det dock i flera fall information i akten som **indikerar** att modern kan ha övertalats till adoption av sjukhuspersonal".
- "I ett annat fall **får man intryck av** att läkaren på sjukhuset och AC trycker på om adoption, trots att föräldrarna vacklar i frågan om de vill behålla barnet."
- "Citaten **indikerar** att AC ville undanhålla för svenska domstolar att barnet var tvångsomhändertaget och att det därmed saknades samtycke från föräldrarna till adoptionen."

4. Ologisk och inkonsekvent argumentation

- Argumentationen pendlar godtyckligt mellan individfall och globala trender. Det globala perspektivet ges en alltför betydande roll på bekostnad av enskilda barns situation, vilket är i strid med barnkonventionens individfokus.
- Utredaren säger sig inte bedöma historiska adoptioner generellt, ändå dras slutsatser av historiken som påverkar hela den framtida adoptionsverksamheten.
- I granskningen används dagens normer och barnrättsliga synsätt på adoptioner för att bedöma det som skedde för länge sedan - i helt andra samhällsstrukturer, med andra juridiska system och sociala förutsättningar. När detta sker skapas en diskrepans mellan utredarens slutsatser och de erfarenheter och den dokumentation som finns beträffande internationella adoptioner som genomförts i dåtid.

5. Ytlig hantering av barnets bästa

- Adoptionscentrum saknar ett barnperspektiv i utredarens analys. Utredaren har valt att tolka sitt uppdrag så att det övergripande perspektivet på barnets bästa faller bort i analysen: Att barn som inte kan få en permanent familj i sitt land i stället får det i ett annat land.
- Beslut att förhindra adoption för barn, utan möjligheter till permanent familj behöver barnrättsligt motiveras.
- Utredaren kritiserar internationella adoptioner och utgår från att alternativ som fosterhem och barnhem är bättre, utan att styrka detta med data eller forskning.

- Utredningen väger möjliga framtida samhällseffekter mot barns nuvarande behov. Detta strider mot barnkonventionens krav på att barnets bästa ska vara vägledande här och nu.
- Utredaren hänvisar återkommande till olika enskilda artiklar i FN:s Barnkonvention. Barnkonvention är dock skriven så att både enskilda artiklar och konventionens helhet har betydelse. Den ska inte läsas punkt för punkt i isolation, utan ska tolkas som en sammanhängande helhet, där olika delar hänger ihop och förstärker varandra.
- Utredaren tolkar subsidiaritetsprincipen snävt – som att alla alternativ i ursprungslandet måste vara uttömda. Detta motsägs av Haags "Guide to Good Practice" (2012): *"The subsidiarity principle does not require that all possibilities for placement in the State of origin be exhausted, as this could indefinitely delay the possibility of finding a permanent home for a child."*

6. Adoption är tryggare än familjehem

- Rätten till en permanent familj får inte förbises till förmån för tillfälliga lösningar som familjehem. Enligt tolkningar från Haag (2005) bör inte fosterhem automatiskt prioriteras framför internationell adoption. Jennifer Degeling, före detta jurist vid Haagkonferensen, har betonat att konventionen prioriterar permanenta familjelösningar – även över landsgränser.
- Utredaren redogör för att en koreansk forskare anser att Sverige genom sin helt skilda policy när det gäller adoption inom landet och adoption från andra länder utövar en form av diskriminering mot adoptivbarnen, (Volym 1 avsnitt 8.5.1 sid 515 not 111 och 112). Adoptionscentrum menar att det är tvärtom: Det är svenska långtidsplacerade barn i familjehem som diskrimineras genom att adoption inte ens övervägs för dem.

7. Avsaknad av förbättringsförslag

- Trots omfattande kritik mot det historiska adoptionssystemet saknas förslag på hur systemet kan reformeras. Att föreslå en nedläggning i stället för förbättringar går emot uppdraget i direktivet. Dessutom saknas en genomarbetad konsekvensanalys för en sådan lagändring där internationella adoptioner förbjuds.
- Minskningen i antalet adoptioner används som argument för att upphöra med adoptioner, utan att detta analyseras närmare. Ett förbud har dessutom ett helt annat signalvärde än om en verksamhet upphör utifrån yttre förändringar, som att barn kan stanna i sina födelseländer.
- Åtgärderna träffar dagens auktoriserade adoptionsverksamhet snarare än historiska problem. Historiska felaktigheter, som nu inte föreligger, kan inte vara en anledning till att förbjuda internationella adoptioner.

Slutsats

Adoptionscentrum anser att Adoptionskommissionens arbete har flera allvarliga brister:

- **Metodologiska svagheter** i källurval, urvalsteknik och argumentationslogik.
- **Proportionsproblem**, där långtgående slutsatser dras från ett litet urval av äldre fall.
- **Ideologisk vinkling**, där ett selektivt barnperspektiv får genomsyra slutsatserna, i stället för att inkludera hela barnkonventionens spektrum.
- **Avsaknad av förslag** på reform eller förbättring av systemet. Adoptionscentrum vänder sig inte mot en statlig övergripande tillsyn eller mot att man ser över hur samarbetet mellan den statliga aktören och ideella intresseorganisationer ytterligare kan stärkas. Det är däremot problematiskt att utredaren inte följt det direktivet. Att helt utelämna förslag om förbättringar i adoptionssystemet efter att ha hårt kritiserat detsamma är exceptionellt anmärkningsvärt då de kritiserade adoptionerna till sin absoluta majoritet dels ligger långt bak i tiden, dels varit enskilda. Det betyder nämligen att det redan kan ha skett en rad förändringar sedan dessa kritiserade adoptioner genomfördes.

Stockholm, 2025-10-01

Jan Göransson
Förbundsordförande
Adoptionscentrum

BILAGA 1 - Adoptionsspecifikt stöd (volym 1, kapitel 9)

Adoptionscentrum välkomnar utredarens förslag till resurscentrum och ökat stöd till adopterade personer och deras familjer. Ett neutralt och permanent resurscentrum kan ge trygghet till alla.

Förhoppningen är att Adoptionscentrum blir ett komplement till ett resurscentrum så att Adoptionscentrums unika erfarenhet och kompetens även fortsättningsvis kommer adopterade och deras familjer till gagn. Att som organisation ha arbetat i så många länder över så lång tid bidrar till en bred kultur- och landkompetens. Att i mötet med den adopterade kunna relatera till och ge en kontextbeskrivning av ursprungslandet både då och nu, är mycket viktigt i detta arbete.

Adoptionscentrum ifrågasätter även i detta avsnitt urvalet och representativitet gällande intervjupersoner och studier. Allt för få personers erfarenheter ligger till grund för utredarens slutsatser vad gäller adopterade, adoptivföräldrar, biologiska föräldrar och andra aktörer, både i Sverige och internationellt. Betänkandet innehåller alltför ofta skrivningar såsom ”många, flera adopterade personer, en del, en adopterad person, enskilda personer, man anser vidare” utan att uppge hur stort antalet är och vilket urval man gjort. Adoptionscentrum saknar också redovisning av fokusgrupperna; hur många och vilka som deltog, eftersom många slutsatser och antagande i rapporten bygger på deras svar. Detta ger svag trovärdighet och gör det svårt att bedöma representativiteten. Noter och källhänvisningar saknas också på ett flertal ställen i texten.

Adoptionscentrum är positiv utredarens förslag att UD utökar sitt ansvar och deltagande vid röttersökningar.

Adoptionscentrum vill bemöta kritiken i betänkandet om att medlemskap krävs för att få ta del av det Adoptionscentrum har att erbjuda.

Adoptionscentrum är en icke vinstdrivande ideell medlemsorganisation, och ska därigenom värna medlemmarna och värdet av ett medlemskap. Adoptionscentrum har under decennier tillskrivit både Socialdepartementet och Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) för att få ekonomiskt bidrag. Med en extern och långsiktig finansiering hade Adoptionscentrum kunnat göra ännu mer för adopterade och deras familjer, utan att behöva ta ut avgifter på det sätt som nu är nödvändigt.

Adoptionscentrum välkomnar utredarens förslag om ekonomisk ersättning vid återresa eftersom de ekonomiska förutsättningarna för många är ett hinder. Att öppna upp för ekonomiska bidrag ökar jämlikheten för denna grupp. Det finns också andra delar i sökandet efter de biologiska och kulturella rötterna där bidrag skulle kunna öka förutsättningarna, exempelvis för språkkurser, tolkhjälp och översättningar av dokument.

I betänkandet finns ett stort fokus på ursprungssökning och återresor, men det finns också andra delar som är högst relevanta:

- Adoptionscentrums erfarenhet är att det är långt ifrån alla adopterade som har möjlighet att söka efter och hitta sin biologiska familj. Anledningen kan bland annat vara att det saknas eller inte finns tillräckligt med bakgrundsinformation för att starta en sökning. Ett annat skäl kan vara ursprungslandets lagstiftning kring sekretess och skydd av den biologiska familjens identitet. Detta kan väcka starka känslor och den adopterade kan behöva stöd i samband med detta.
- Eftersom utredaren uppehåller sig mycket vid frågan om ursprungssökningar vill Adoptionscentrum förtydliga att i de fall som det finns förutsättningar att söka biologiska rötter så måste det också finnas ett utarbetat stöd som kan möta de situationer och känslor som den adopterad kan hamna i och som kan vara både oväntade och chockartade. Det är inte ovanligt att Adoptionscentrum får ge den adopterade besked om att:
 - sökningen behöver avslutas utan att någon biologisk familjemedlem hittats
 - den biologiska familjen vill inte ha kontakt med den adopterade
 - den biologiska mamman är avliden.

Vid en ursprungssökning och inför ett möte med biologisk familj säkerställer Adoptionscentrum att även den biologiska familjen i ursprungslandet får adekvat stöd. Alla aktörer som är tänkta att arbeta med detta på ett organiserat sätt, måste också ta ansvar för den biologiska familjen.

I betänkandet saknas stödet till adopterade och adoptivföräldrar som inte är kopplat till ursprung och återresa. Adoptionscentrum upplever att det finns stora brister i kompetens och kunskap om adopterade i vård, skola och omsorg. Adopterade och adoptivföräldrar vittnar om de särskilda utmaningar som de ställs inför, där det inte finns något eller endast ett begränsat stöd och förståelse för deras situation. Detta stöd är något Adoptionscentrum vill kunna fortsätta att erbjuda, men där Adoptionscentrums situation och ofinansierade verksamhet inte räcker till.

BILAGA 2 – Kommentarer till ursprungsländer

Chile (Volym 2 kapitel 4)

Adoptionscentrum är djupt bekymrade över att utredaren etablerar en snedvriden sanning om adoptionerna från Chile. Drygt 2 000 adopterade och deras familjer kommer att få en föreställning om att alla internationella adoptionerna från Chile genomfördes i ett system som inte följde gängse lagar och regler.

Adoptionscentrum har alltid arbetat utifrån de lagar och riktlinjer som gällt och har en helt annan uppfattning än det som beskrivs i betänkandet om adoptionerna från Chile.

Adoptionscentrums har sedan 1990-talet hjälpt och stöttat adopterade att hitta sin biologiska familj, och hjälpt biologiska familjer som sökt efter sina barn i Sverige. Adoptionscentrum har även genomfört fem gruppåterresor för adopterade till Chile. Ingen av de biologiska föräldrarna som återförenats med sina bortadopterade barn har uttryckt att de blivit utsatta för det som beskrivs i betänkandet, vare sig i samband med en gruppåterresa, en enskild röttersökning eller uppsökning. Adoptionscentrum bedömer att det sammantaget rör sig om ett hundratal återföreningar genom åren.

Barnens bakgrund

I Chile, som i många andra länder under denna tidsperiod, var det omöjligt att behålla sitt barn om stödet från föräldrarna och samhället var obefintligt. Det kunde till och med vara så att samhället pressade mammorna till att lämna bort barnen, vilket är vad som beskrivs i betänkandet. Omyndiga mödrar hade inte rätt att bestämma över sina barns framtid. Det förekommer också fortfarande idag att i de fall den biologiska modern är minderårig är det vårdnadshavaren som har rätt att ge samtycke till adoptionen.

I Chile, som i många andra länder, förekom det också att barn omhändertogs av sociala myndigheter och sedan förklarades tillgängliga för adoption. Beslutet om föräldrarätten togs i domstol. Så kan det fortfarande vara och Adoptionscentrum anser att det ur ett barnrättsperspektiv är bättre för barn att få en permanent familj än att de tvingas växa upp under otrygga förhållanden i familjehem eller barnhem.

Adoptionsprocessen

Utredaren påstår i sin bedömning där de särskilt noterat att Adoptionscentrum, tillsammans med det chilenska justitiedepartementet, varit med och utvecklat ett förfarande med vårdnadsöverflyttning i chilensk domstol. Adoptionscentrum vill understryka att detta inte var något som Adoptionscentrum utvecklade eftersom det inte enbart var adoptioner från Chile som handlades på detta sätt. Det var ett vedertaget sätt att handlägga internationella adoptioner även från andra länder. Chile hade en

adoptionslag som tillät både stark och svag adoption. För stark adoption krävde lagen att barn och föräldrar hade sammanlevt i två respektive fyra år.

Proceduren följde i stället en lag (nr 16 618) som innebar att barnavårdsdomstolen, i den region där barnet bodde, utsåg de blivande adoptivföräldrarna till vårdnadshavare med tillstånd att föra barn till Sverige för adoption.

Adoptionen fullföljdes i svensk tingsrätt. Det svenska adoptionsbeslutet skickades till Chile och bands in i akten i barnvårdsdomstolen. Tillvägagångssättet var sanktionerat av både Chiles justitiedepartement och den svenska tillsynsmyndigheten och var således inte ett sätt att "kringgå Chiles adoptionslagstiftning".

I betänkandet står att merparten av de svenska adoptionsbesluten inte registrerats i Chile. Adoptionscentrum har varit noggranna med att sända över tingsrättsbesluten till Chile. Att det svenska adoptionsbeslutet inte registrerades i Chile är dock inget som kan ligga vare sig Adoptionscentrum eller svensk centralmyndighet till last.

Utredaren noterar särskilt att barn har registrerats med sitt svenska för- och efternamn innan adoptivföräldrar har fått besked om barn. Adoptionscentrum beklagar att utredaren inte rådfrågade Adoptionscentrum innan denna tydliga anmärkning gjordes. De blivande adoptivföräldrarna skulle redan i sin adoptionsansökan till Chile ange förslag på både flick- och pojknamn som sedan skrevs in i barnets dokument. Adoptionscentrum vill därför poängtera att det är juridiskt korrekt att hittebarn registrerades med svenskt förnamn och adoptivföräldrarnas efternamn i samband med adoptionsprocessen.

Utredaren anmärker på att den juridiska processen gått fort från det att barnet bedömts vara tillgängligt för adoption till dess att barnet anlant till Sverige, i vissa fall fortare än det "borde". Adoptionscentrum menar att det var en medveten handling från de chilenska myndigheterna att handlägga adoptionsärenden brådsnande eftersom det handlade om barn som väntade på en permanent familj. En skyndsam hantering kan kombineras med juridisk korrekthet.

Adoptionscentrum är kritiska till rubriken "AC var först i Chile och deras adoptionsverksamhet blev modell för andra länder". Återigen ger utredaren Adoptionscentrum en alltför framträdande och betydelsefull roll och tar inte hänsyn till att hela adoptionsverksamheten var under noggrann kontroll av chilenska myndigheter och domstolar samt av Sveriges centralmyndighet. Adoptionscentrum hade inte makt eller befogenheter att agera utanför centralmyndighetens riktlinjer.

Utredaren skriver att den lagstadgade vårdnadstiden som krävdes enligt den chilenska adoptionslagen inte tillämpades vid internationell adoption och på så vis kringgicks den chilenska lagstiftningen för att kunna genomföra snabbare adoptioner.

Adoptionscentrum vänder sig starkt mot formuleringen "kringgicks" då det var en överenskommelse mellan centralmyndigheterna i Chile och Sverige med hänsyn tagen

till barnets bästa, dvs att barnet inte skulle behöva vänta två respektive fyra år innan beslutet om adoption kunde fattas. Detta var således inte "en egen modell" som "AC utarbetade".

Medarbetaren i Chile

En stor del av betänkandet handlar om Adoptionscentrums representant i Chile. Utredaren beskriver henne ömsom som försiktig och noggrann, och ömsom som tvivelaktig.

Den politiska stämningen i landet var mycket anti-Sverige och Adoptionscentrums representant placerade sig på så sätt i ett utsatt läge. Trots detta bedömde hon att det var viktigt för barnen att få en chans till en ny familj.

Adoptionscentrum hade stort förtroende för henne och det fanns inga tvivel om att hon handlade utan ont uppsåt. Adoptionscentrum kan dock konstatera att med dagens perspektiv på internationell adoptionsförmedling så skulle Adoptionscentrums representant inte tillåts arbeta så nära socialarbetare, fostermammor och barnläkare.

Adoptionscentrum är och har alltid varit mycket medvetna och angelägna om att betala skäliga ersättningar till medarbetare. Nivån på ersättningarna resonerades ofta fram efter konsultation med svenska ambassaden i landet, med Sida och Unicef samt med andra internationella aktörer. Ofta har ersättningarna legat i nivå med till exempel lokalanställda på Sida, Unicef eller Rädda Barnen.

Adoptionscentrum vill påpeka att för representantens del fanns det ingen ekonomisk drivkraft till detta engagemang då hon hade en ekonomisk och socialt sett mycket god situation.

Kritik mot betänkandet

Utredaren hänvisar till Hauge Conference on Privat International Law, 1993 års adoptionskonvention (HCCH) och Euradopt, men på 1980-talet var dessa organ inte påtänkta och kan därför rimligen inte hänvisas till. Det skulle i stället vara på sin plats (och mer balanserat) att betänkandet beskrev framväxten av både Haag-konventionen och Euradopt, och Adoptionscentrums roll och medverkan i denna process. Adoptionscentrum var dessutom med och skapade det vägledande dokumentet Financial Factors och deltog i arbetsgrupper i HCCH för att reglera denna fråga.

Betänkandets redogörelse av adoptionsverksamheten i Chile bygger mycket på spekulationer: Efter att ha pratat med **en** adopterad, **en** biologisk familj etc., drar utredaren långtgående slutsatser. Det samma gäller många av citaten som finns i kapitlet. Citaten är lösryckta ur sitt sammanhang och utredaren väljer att utifrån dessa dra slutsatser som passar deras intentioner.

Det är anmärkningsvärt att utredaren väljer att ta fasta på andrahandsuppgifter som framkom vid utredningens resa till Chile. Där fick utredningen ”uppgifter om att föräldrar har lämnat samtycke till adoption under ekonomisk och moralisk press”. Ingen källhänvisning finns och det framgår inte heller av betänkandet vem som lämnat dessa uppgifter.

Utredaren uppskattar att cirka hälften av de personer som har adopterats från Chile till Sverige kan tillhöra ett av Chiles urfolk. Denna uppskattning görs, inte utifrån den aktgranskning som gjorts där utredaren endast noterat detta i sex procent av fallen.

Flera sidor ägnas åt ursprungsbefolkningen Mapuche och utredaren hänvisar till barnkonventionen som antogs 1989, ratificerades 1990 av Sverige och blev svensk lag 2020. Utredaren skriver att inga ansvariga aktörer vidtog åtgärder så att barnens rätt tillgodosågs enligt artikel 7, 8, 20, 3 och 30 avseende språket mapudungun, uppfostran och etniska, religiösa, kulturella och språkliga bakgrund. Det är i detta sammanhang värt att notera att nästan alla adoptioner genomfördes före 1989. Enligt Adoptionscentrum uppfattning fanns det över huvud taget mycket lite medvetenhet om ursprungsbefolkningars rättigheter i Sverige vid den tid då adoptionerna från Chile genomfördes.

Fel i volym 1 not 288. Texten handlar om anställningsformen under en period för en av Adoptionscentrums socialarbetare i Chile. ”Enligt EurAdopt bör ett sådant ersättningssystem undvikas eftersom det kan leda till en kommersialisering av adoptionsverksamheten, vilket även Adoptionscentrums kansli i Stockholm uppmärksammade och åtgärdade.²⁸⁸”. I noten står Euradopt (1988). Euradopt bildades 1993 och materialet som noten hänvisar till antogs av Euradopt 2002, vilket också framgår av noten. Adoptionscentrums verksamhet i Chile avslutades 1992.

Colombia (volym 2 kapitel 5)

Adoptionscentrum är djupt bekymrad över att utredaren etablerar en sanning om adoptionerna från Colombia. Nästan 6 000 adopterade och deras familjer kommer att få en föreställning om att det förekommit oegentligheter i adoptionsverksamheten i Colombia. Betänkandet visar på att det förekommit oegentligheter vid enskilda (privata) adoptioner, men Adoptionscentrum önskar att utredaren också vågade skriva att det de flesta adoptionerna från Colombia gått genom auktoriserade adoptionsorganisationer och har gått rätt till.

Redan på 1980-talet genomfördes de första röttersökningarna i Colombia, och Adoptionscentrums medarbetare har medverkat i 100-tals möten mellan adopterade och deras biologiska familjer sedan dess. Adoptionscentrum har också erbjudit stöd till adopterade som vill återvända till sitt ursprungsland, både enskilt och i grupp.

2005 anordnade Adoptionscentrum en gruppåterresa till Colombia, och sedan dess har det genomförts 14 återresor i grupp. En majoritet av de adopterade som deltagit i resorna har också mött sina biologiska familjen under resan. Adoptionscentrums erfarenhet är att just stödet både till den biologiska familjen och den adopterade är ovärderligt för förståelsen för varandras situation och förväntningarna på relationen. Adoptionscentrums erfarenhet är inte att biologiska mödrarna uppger att de blivit bestulna på sina barn och att adoptionerna varit felaktiga.

Barnens bakgrund

Adoptionscentrum är kritisk till hur texten om hur barn blivit tillgängliga för adoption skrivits. Utredaren har valt att skriva ordet "kan" flera gånger i stället för att kunna uttrycka sig mer säkert. Detta tyder på en osäkerhet som blir en svag grund för att kunna dra de långtgående slutsatser som görs i betänkandet.

Adoptionscentrum är också kritisk till att utredaren skriver om "olika aktörer" som de intervjuat, utan att förtydliga vilka aktörer det handlar om.

Utredaren skriver att de intervjuat adopterade som säger att det finns "felaktigheter i deras adoptionsdokument och att det saknas uppgifter om till exempel ursprungsföräldrar". Adoptionscentrum har påtalat för utredningen att bakgrundsinformation har varierat över tid enligt då gällande lagar och riktlinjer samt vilka dokument som skulle arkiveras i adoptionsakten. I många fall finns ytterligare dokument hos de colombianska myndigheterna.

Adoptionscentrum reagerar på betänkandets skrivning kring frågan om att barnens bakgrundsinformation inte varit specifikt uppmärksammat av tillsynsmyndigheten eller adoptionsorganisationerna. Det är förvånande att utredaren uttrycker sig på detta sätt då frågan om vikten av barnens bakgrundsinformation har varit en viktig och återkommande fråga, inte minst på de svenska organisationsträffar som anordnats av tillsynsmyndigheten. Detta borde tydligt framgå i minnesanteckningar från organisationsträffarna. Adoptionscentrum har också varit drivande i den frågan vid internationella konferenser i bland annat Colombia, Kina, Sydafrika och Sydkorea.

Kostnader och avgifter

Det går inte att jämföra de olika svenska adoptionsorganisationernas avgifter då organisationerna använt sig av olika avgiftsmodeller och således placerat kostnader olika i redovisningen. Som exempel kan nämnas att när man adopterar genom Adoptionscentrum betalas alla avgifter via Adoptionscentrum, medan andra adoptionsorganisationer har valt andra avgiftssystem där en del eller större delen av avgiften betalas direkt till barnhemmet.

Den svenska tillsynsmyndighet har också över tid haft olika riktlinjer för hur kostnader och avgifter ska redovisas. Det har även handlat om att olika handläggare hos tillsynsmyndigheten har haft olika uppfattningar om hur redovisningarna skulle göras.

Betänkandet beskriver hur betalningar till de privata barnhemmen gick till konton i USA. Banksystemen i olika länder, vilka valutor man har haft möjlighet att föra över har sett olika ut över tid. Adoptionscentrum vill poängtera att barnhemmen i Colombia alltid har redovisat sina ekonomiska förehavanden till sin tillsynsmyndighet på samma sätt som organisationer i Sverige gjort till tillsynsmyndigheten. Barnhemmen behöver också ansöka om auktorisation/licens för att kunna bedriva en adoptionsverksamhet, och i bedömningen gör naturligtvis den colombianska barnavårdsmyndigheten Instituto Colombiano de Bienestar Familiar (ICBF) en genomlysning av ekonomin.

Utredaren skriver att det inte går att följa kostnaderna löpande för perioden 2006-2022 eftersom det saknas uppgifter för flera år. I tabell 5.3 på sidan 305 i volym 2 i betänkandet saknas det uppgifter för Adoptionscentrum för ett flertal år och Adoptionscentrum ifrågasätter hur det är möjligt utredningen inte kunnat få fram dessa uppgifter. Adoptionscentrum har skickat en skriftlig förklaring till utredaren men som inte redovisats i betänkandet. Om inte dessa funnits hade Adoptionscentrum aldrig fått auktorisation för att arbeta med adoptioner från Colombia.

Adoptionscentrum är kritiska till rubriksättningen ”MIA försöker få insyn i vårdavgifterna” s. 306 eftersom det indikerar att adoptionsorganisationerna medvetet dolde redovisning av vårdavgifter och andra kostnader för MIA vilket aldrig varit fallet.

Utredaren skriver att kostnaderna bland annat bestod av kostnader till mödrahemmet. Det är viktigt att påpeka att adoptionsavgiften aldrig finansierat någon mödrahemsverksamhet, men däremot bodde barnet med sin biologiska mamma den första tiden på mödrahemmet. På så sätt gick en del av kostnaden för vårdavgiften till mödrahemmet då barnet den första tiden bodde med sin biologiska mor.

När det gäller de privata barnhemmen var det tidigare nödvändigt att adoptionsorganisationen betalade för administrativa kostnader och barnets vård, då inget ekonomiskt bidrag utgick för detta från ICBF. Senare gick ICBF in med mer ersättning och följaktligen behövde då inte barnhemmen ta in så stora avgifter. Barnhemmen var också tidigare hänvisade till privat sjukvård för barnen, men har numera möjlighet att söka offentlig sjukvård för barnen vilket också minskat kostnaderna hos de privata barnhemmen.

Återigen tvingas Adoptionscentrum påpeka att det aldrig förekommit några adoptioner från mödrahemmen i Colombia. Adoptionerna har genomförts via de privata barnhemmen eller ICBF.

Kritik mot betänkandet

Det är anmärkningsvärt att en statlig utredning lägger så stor vikt vid *en* persons vittnesmål avseende de privata barnhemmen i Colombia. Av texten framgår dessutom att sjuksköterskan "menade" (står på flera ställen i stycket). Adoptionscentrum ifrågasätter om detta kan ses opartiskt.

Utredaren skriver om företeelsen att svenskar simulerade havandeskap, s. 275, vistades i Colombia i drygt nio månader och tog sedan in på BB där de erhöll ett barn som registrerades som biologiskt. Denna företeelse brukar benämnas kuddadoption och har inget med en adoption att göra och hör alltså inte hemma i denna utredning.

Adoptionscentrum ifrågasätter källhänvisningen till Plan Angel, kapitel 5.6.5 och noter. Detta är intresseorganisation som drivs av en person som bedriver en affärsverksamhet, kopplad till röttersökningar för adopterade. Betänkandet hänvisar till denna organisation vid tre tillfällen.

Adoptionscentrum är kritisk till att Armero-katastrofen, kapitel 5.6.2. beskrivs utan att utredningen också informerar om att inget barn från Armero adopterats till Sverige genom den reglerade adoptionsverksamheten i anslutning till naturkatastrofen.

Utredaren skriver mycket detaljerat om en advokat som förmedlat adoptioner till utländska familjer kapitel 5.7.3. Adoptionscentrum anlidade aldrig denna advokat direkt, men utredaren väljer att beskriva advokaten svepande och luddigt vilket gör att det blir svårt att förstå att Adoptionscentrum inte haft någon kontakt med honom. Han anlidades som advokat i ärenden för barnhemmen FANA och CRAN, men drev också privat adoptionsärenden vid sidan av. Företeelsen utreddes grundligt, och ansvariga för FANA och CRAN fick också stå till svars. Det konstaterades att barnhemmen inte hade något med advokatens privata ärenden att göra, och representanterna för barnhemmen friskrevs helt.

Adoptionscentrum anser att det inte är rimligt att ett enskilt ärende med en 1½-årig pojke får ett utrymme på fem sidor, kapitel 5.7.5. Redogörelsen är så detaljerad att det går att identifiera barnet. Adoptionscentrum har lämnat en skriftlig redogörelse till utredningen om händelseförloppet och anser inte att utredaren kan dra slutsatsen att Adoptionscentrum undanhållit information. Adoptionscentrum är dessutom starkt kritiska till att utredaren väljer att rubrikätta "AC kände tidigt till omständigheterna kring barnet men informerade inte NIA" vilket visar att utredningen inte har någon tilltro till Adoptionscentrums redogörelse.

Adoptionscentrum kan slutligen konstatera att med samma faktauppgifter, men med andra formuleringar, hade utredaren kunnat beskriva hur ansvariga i Colombia, steg för steg, lyckades organisera och reglera en växande adoptionsverksamhet. Utredaren valde dock en annan väg att beskriva adoptionsverksamheten i Colombia.

Etiopien (volym 2 kapitel 6)

Adoptionscentrum är bekymrad över att utredaren insinuerar att de flesta av de nästan 1 300 adoptionerna från Etiopien till Sverige skulle vara oegentliga och hur det tas emot av de adopterade och deras familjer.

Adoptionscentrum samarbetade med myndigheterna i Etiopien, med Unicef i Addis Abeba samt med Sekretariatet i Haag i att vara pådrivande med det arbete som pågick för att Etiopien skulle ratificera Haagkonventionen. Det var när detta arbete avstannade som Adoptionscentrum beslutade sig för att avsluta samarbetet.

Historik

Adoptionerna från Etiopien startade genom svenskar i Etiopien, som reagerade på att många barn hade det svårt och ville hjälpa till, bland annat biståndsarbetare eller missionärer. Att barn lämnades och att barnen blev omhändertagna i området där svenskar bodde kan knappast betraktas som oegentligt. Tvärt om det gav barnen en möjlighet att överleva.

Adoptionscentrum instämmer delvis med utredarens slutsatser, att det framkommit att några som lämnade barn till adoption, främst på 1970-talet, inte till fullo förstod vad en internationell adoption innebar. Detta är djupt beklagligt. Internationella adoptioner var en ny och okänd företeelse, lagar och riktlinjer saknades liksom kunskap om den adopterades rätt till sitt ursprung.

I adoptioner från 1970-talet har det i vissa fall funnits förväntningar från ursprungsfamiljen på att barnet ska få utbildning och arbete i Sverige och sedan bidra till den etiopiska familjens försörjning. Så som betänkandet beskriver har det i en del fall funnits förväntningar på att den etiopiska familjen och den adopterade ska ha fortsatt kontakt. Adoptionscentrum beklagar djupt att detta skett, men det grundade sig i brist på kunskap och förståelse och var utan ekonomiska motiv.

På 2000-talet vände sig många nya aktörer, en del av dem helt nya och oerfarna och en del andra oseriösa, till Etiopien och adoptionerna drevs av efterfrågan. Antalet internationella adoptioner femdubblades på några år och de etiopiska myndigheterna fick svårt att hantera situationen. Viktigt är att poängtera att antalet adoptioner från Etiopien till Sverige inte ökade under dessa år och Adoptionscentrum anser att de adoptioner som genomförts via Adoptionscentrum skedde på ett korrekt sätt. Trots att det fanns oseriösa aktörer i landet menar Adoptionscentrum att det fanns möjlighet att bedriva reglerad adoptionsverksamhet.

Barnens bakgrund

Utredaren kritiserar adoptionsakterna från 1970-talet och att det saknas information i dem. Det är viktigt att komma ihåg att det då inte fanns några riktlinjer för hur en adoptionsakt skulle upprättas. Adoptionscentrum var föregångare i att förstå vikten av att spara så mycket information som möjligt. Det var först 2006 som det i Sverige upprättades riktlinjer för vad som ska finnas sparad i en adoptionsakt.

Adoptionscentrum vill poängtera att av de 40 akter från Etiopien som granskats var endast 9 av dessa adoptioner via Adoptionscentrum. De andra var privata/enskilda adoptioner.

Liksom i en del andra kulturer kan en person i Etiopien namnges på olika sätt, vilket kan förvirra. Det samma gäller tidsangivelsen i Etiopien. Troligen är detta vilseledande i de fall informationen i olika dokument inte stämmer överens.

Adoptionscentrum känner inte igen beskrivningen av att det gick att ”beställa små och friska barn” i Etiopien. Möjligtvis förekom detta i de enskilda/privata adoptionerna. Tvärt om, Adoptionscentrums erfarenhet är att barnen från Etiopien många gånger var undernärda och sjuka. Antalet barn som dött innan adoptionen var klar har varit högre i Etiopien än i något annat land som Adoptionscentrum arbetat i. Standarden på barnhemmen var ofta mycket låg och många barn var i dålig kondition redan då de kom till barnhemmet. Detta var anledningen till att tidigare medarbetare ordnat ett alternativt omhändertagande för barnen.

Tyvärr har det visat sig att det finns bristfällig eller felaktig information i några äldre adoptionsakter. Adoptionscentrum reagerar dock på att utredaren tagit in vittnesmål och hörsägen, andrahandsinformation och tidningsartiklar som stöd för påståenden om oegentligheter. Dessutom upprepas detta många gånger i texten.

Utredaren ifrågasätter den dokumentation som Adoptionscentrums tidigare medarbetare sparad. Trots att detta gjorts i omtanke om de adopterade som kanske någon gång skulle komma att fråga efter den. Dessutom har all information också lämnats till adoptivföräldrarna och naturligtvis sparats i den adopterades akt hos Adoptionscentrum.

Kritik mot utredningen

Adoptionscentrum ifrågasätter statistiken i Utredaren när det kommer till de nationella adoptionerna i Etiopien och hur många barn som tas omhand inom landet. I Etiopien, liksom i många andra afrikanska länder, tillämpas ”kinship care”, ett barn som saknar föräldrar tas omhand informellt av den utökade familjen eller släkten. Alla dessa kommer inte med i statistiken.

Utredaren uppehåller sig mycket kring en person som förmedlat privata adoptioner till Sverige, kapitel 6.7.3. Det framställs som att Adoptionscentrum arbetade men honom

under lång tid. Mannen hade någon form av avtal med Adoptionscentrum under en kort period men endast ett fåtal barn förmedlades av honom till en person som Adoptionscentrum hade kontakt med, detta under en mycket begränsad tid. Adoptionscentrum avbröt samarbetet med mannen så snart det framkom att han var en brottsling. Brottslighet kan finnas inom alla områden i samhället i alla länder. Det viktiga är att brottslingen straffas när det upptäcks vilket gjordes i det här fallet.

Kina (volym 2 kapitel 7)

Adoptionscentrum är djupt bekymrade över att det etableras en ny sanning om adoptionerna från Kina. 4 300 adopterade och deras familjer ges en föreställning om att deras adoptioner är oegentliga och att det, enligt utredaren, är sannolikt att det har förekommit systematisk barnhandel i de internationella adoptionerna från Kina.

Det är en bild som Adoptionscentrum inte alls känner igen. Det finns, såvitt Adoptionscentrum känner till, **en** konstaterad skandal (Hunanskandalen, se nedan) med koppling till Sverige och internationella adoptioner. Enligt officiella kinesiska källor (Ministry of Civil Affairs och den kinesiska centralmyndigheten, CCAA) handlar det om fyra barn som adopterades till Sverige. Dessa barn var inte kidnappade enligt samma officiella källa, utan övergivna. Detta beskrivs också i betänkandet i det avsnitt där Myndigheten för internationella adoptionsfrågor (MIA) träffar CCAA i Stockholm. De skyldiga dömdes och den kinesiska myndigheten vidtog därefter en rad åtgärder för att reformera sitt adoptionsprogram och sitt familjebildningssystem.

Barnens bakgrund

Adoptionscentrum vänder sig starkt mot utredarens redogörelse av hur de vid aktgranskningen ifrågasätter Kinas sätt att beskriva barnen som övergivna: "abandoned", "found abandoned", "found to be abandoned", "abandoned baby definitely", "definitely an abandoned baby" eller "really an abandoned child". Det behöver inte vara något märkligt med att olika uttryck används då många olika personer fyllt i dessa uppgifter.

Barn med okänd bakgrund har alltid uppskattat födelsedatum och födelseregistrering görs utifrån uppskattningar. Utredaren menar att det är oegentligt att adoptera barn med okänd bakgrund, eftersom man då inte har möjlighet att söka sina rötter och att det inte finns samtycke från biologisk familj som krävs enligt svensk lag. Detta är ett helt nytt synsätt och det finns inte stöd för detta synsätt i vare sig Barnkonventionen eller Haagkonventionen. Adoptionscentrum anser att utredningsdirektivet föreskriver att hänsyn ska tas till befintliga lagar och regler som gällt vid varje tillfälle och att det blir problematiskt med en ny tolkning som appliceras retroaktivt på historiska adoptioner.

Utredaren skriver att "Utöver ärendet om Hunanskandalen har vi i vår genomgång av arkivmaterialet inte kunnat se några specifika ärenden där det uppdagats förfalskade

eller felaktiga uppgifter i adoptionerna från Kina. Sådana fakta kommer ju ofta fram först när enskilda adopterade återförenas med sina ursprungsföräldrar och kan jämföra informationen”. Ett sådant påstående är inte sakligt och bygger på spekulationer och ej på verifierbart material.

Internationell adoption är en barnskyddsåtgärd och undermåliga barnhem var överfyllda. Adoptionscentrum saknar forskning som beskriver vilka konsekvenser ett liv på institution får för barns hälsa och utveckling fysiskt, psykiskt och socialt.

Barn med särskilda behov

Adoptionscentrum är kritisk till att utredaren inte tydligt skrivit att från 2007 och framåt blev det allt vanligare att barnen hade olika typer av särskilda behov (special needs och special focus) och att det från 2010 endast var barn med särskilda behov som adopterades internationellt. Det framgår inte heller att det efterhand blev fler och fler pojkar aktuella för adoption och i slutet var majoriteten av barnen pojkar. Kina började vid den här tiden adoptera alltmer nationellt och de nationella adoptionerna var tio gånger fler än de internationella redan från 2006.

I det som handlar om Sverige och svenska aktörer så går utredarens resonemang ut på att ifrågasätta att adoptionsverksamheten fortsatte fram till 2019. Adoptionscentrum saknar här ett resonemang om vad de kinesiska myndigheterna faktiskt gjorde för att reformera sitt adoptionsprogram och sitt familjebildningssystem. På mycket kort tid, mellan 2010 och 2020, minskade internationella adoptioner successivt för att i stort sett inte längre behövas som en barnskyddsåtgärd.

Kostnader och avgifter

Donationerna, som ingick i adoptionsavgiften, var kommunicerade av myndighet, publicerade och lika för alla, helt i enlighet med Haagkonventionen. Alla aktörer bedömde att de var obligatoriska och inget land, organisation eller myndighet har ansett att donationerna varit frivilliga. Även om det av arkivmaterialet inte går att läsa om någon årlig återrapportering av donationerna anser Adoptionscentrum att det inte går att dra slutsatsen att det inte gjordes någon redovisning. Vidare framkommer att den årliga rapporten granskades av Civil Affairs Department i samarbete med Auditing and Financial Department, som gjorde kontroller.

Hunanskandalen

Hunanskandalen omnämns på ungefär hälften av sidorna om adoptionerna från Kina. Adoptionscentrum menar att utredningen med detta grepp vill förvissa sig om att läsaren uppfattar att det skett ett stort antal adoptionsskandaler, när det i själva verket är **en** skandal som beskrivs. Lägg därtill att utredningen valt att variera skrivningen Hunan, Hengyang och Hengdong (Hengdong är en del av staden Hengyang som finns i provinsen

Hunan). Detta sätt att skriva vilseleder läsaren ytterligare, är man inte bevandrad i Kinas geografi kan man lätt tro att det handlar om tre olika platser.

De kinesiska myndigheterna såg allvarligt på Hunanskandalen, hårda straff utdelades och en massiv utbildningsinsats påbörjades för att detta inte skulle inträffa igen. Därutöver reste den kinesiska centralmyndigheten till mottagarländerna och informerade om det inträffade samt informerade om vilka åtgärder som vidtagits.

Utredaren skriver att MIA inte ställde ytterligare frågor om Hunan. Adoptionscentrum vet att MIA såg allvarligt på denna händelse och följde upp det vid varje tillfälle som gavs. MIA kontrollerade även att de svenska adoptionsorganisationer ställde frågor om detta vid besök som gjordes.

Efter Tv-dokumentären "One Child Nation" som sändes 2019 blev det känt att familjer med fler än ett barn kan ha fått sina barn konfiskerade av familjeplaneringsmyndigheten Family Planning och att dessa barn kan ha blivit aktuella för adoption. Enligt kinesisk lag fick inte barn med kända föräldrar adopteras vare sig nationellt eller internationellt, i den mån detta har hänt är det i strid mot kinesisk lag. I samma dokumentär framgår att Hunanskandalen i första hand handlar om barn som övergivits. Personer letade efter redan övergivna barn och tog dem till barnhem mot betalning. Det var inte olagligt att få ersättning för faktiska omkostnader men det olagliga bestod i att det betalades ut en högre summa än endast omkostnader. Adoptionscentrum anser inte att utredningen har beskrivit detta helt tydligt.

Kritik mot utredningen

Utredaren förmedlar slutsatsen att internationella adoptioner i Kina aldrig borde ha tillåtits och att Sverige inte skulle ha medverkat till internationella adoptioner från Kina. Adoptionscentrum understryker att som en barnskyddsåtgärd så var det bättre att ge barnen en familj genom internationell adoption eftersom alternativet var hög risk att dö på undermåliga institutioner. Adoptionscentrum kan konstatera att internationella adoptioner genomfördes och många barn har fått en permanent familj i en tid när alternativet var ett liv på undermåliga institutioner och många barn med särskilda behov har mellan 2007 och 2020 fått en permanent familj.

I betänkandet, kapitel 7.4 hänvisar utredaren till Luo och Smolins skrift som säger att det var "ett effektivt sätt för den kinesiska staten att avhända sig kostnader för barn i offentlig vård." Adoptionscentrums bild och bedömning är att undermåliga institutioner var överfyllda med barn och att många barn dog. Kina, som var resurssvagt i början på nittioalet, hade inte resurser för att ta hand om de barn som övergavs på grund av ett barnspolitiken. Det är djupt sorgligt, men är det oegentligt?

Den nederländska utredningen konstaterar att "adopterade från Kina som sökt sitt ursprung i högre grad än adopterade från andra länder inte hittat någon bakgrundsinformation". Alla adopterade från Kina har okänd bakgrund. Enligt både

Haagkonventionen och Barnkonventionen har även dessa barn rätt till familj så länge som subsidiaritetsprincipen uppfylls. Kinesiska myndigheter annonserade alltid efter föräldrar till de barn som hittats.

Utredaren ger en felaktig bild av Sveriges och Kinas relation gällande internationella adoptioner när det står ”Kina framhåller att det viktigaste adoptionssamarbetet är med Sverige”. I Kina, liksom i många andra länder, är detta en artighetsfras som man säger till den som man för tillfället har kontakt med, det betyder inte att man verkligen ansåg att det var så.

Adoptionscentrum är kritisk till rapporteringen om Guizho-provinsen. Det är inte bekräftat att några av barnen adopterades till Sverige. Detta har också bekräftats av CCAA. Adoptionscentrum är också kritiska till rapporteringen om handel med barn i provinserna Shandong, Shanxi och Inre Mongoliet då det inte framkommit att det handlat om internationell adoption. Dessa händelser finns beskrivna flera gånger i betänkandet.

Sydkorea (Volym 2 kapitel 10)

Adoptionscentrums började förmedla adoptioner från Sydkorea 1980. Innan dess var det Socialstyrelsen som ansvarade för verksamheten.

Adoptionscentrum är djupt bekymrad över den sanning om adoptionerna från Sydkorea som utredningen etablerar och som berör 10 000-tals adopterade och deras familjer. Adoptionscentrum kan inte se att det finns verifierbara underlag för att det förekommit systematiska oegentligheter i adoptionerna från Sydkorea.

Adoptionscentrums bedömningen är att adoptionerna från Sydkorea har gått rätt till och gjorts utifrån barnens bästa.

Adoptionscentrum har sedan 1983, så gott som årligen, haft gruppåterresor för adopterade och deras familjer och har även hjälpt 1000-tals adopterade att söka sina rötter. Adoptionscentrum har arrangerat många möten, tillsammans med Social Welfare Society (SWS)/Korean Welfare Society (KWS), mellan den koreanska familjen och den adopterade. Adoptionscentrum känner inte igen beskrivningen att det skulle hittats på bakgrunder eller påhittade platser där barn hittats.

Barnens bakgrund

Kritiken i de tidiga adoptionerna gäller till stor del dålig dokumentation och att det inte gjordes tillräckliga försök att hitta familj eller släkt i Sydkorea. Adoptionscentrum var inte delaktiga på den tiden och kan därför inte bemöta kritiken, men vet att situationen var väldigt annorlunda då med extrem fattigdom, resursbrist, bristande kunskaper i

engelska och en viss okunskap om betydelsen av att dokumentera och att detta kan vara en del av förklaringen.

Kritiken i adoptionerna från 80-talet och framåt gäller till stor del de biologiska mödrarnas medgivanden, när det kunde ges och vem som kunnat ge medgivande till adoptionen om mamman till exempel varit omyndig. SWS/KWS har alltid följt koreanska lagar och regler och utreder i varje enskilt ärende om vad som blir bäst för barnet. Subsidiaritetsprincipen följs. Detta följs också noga upp av de koreanska myndigheterna. Adoptionscentrums erfarenhet är också att oavsett när ett medgivande är lämnat, så kan mamman ta tillbaka sitt medgivande ända tills adoptionsbeslutet är fattat. Barnet är minst fem-sex månader gammalt innan en internationell adoption kan bli aktuell och under senare år har det tagit ytterligare runt ett år innan adoptionsbeslutet fattas i koreanska familjedomstolen. Detta innebär att den biologiska mamman i praktiken har haft upp emot ett och ett halvt år på sig att tänka över sitt beslut.

Utredaren tar upp spekulationer från den svenska ambassaden om att de finns kvinnor som ska ha känt påtryckningar och att de fått rådgivning till att lämna sina barn. Adoptionscentrums erfarenhet från många besök på SWS:s mödrahem är, att hemmen erbjöd mammorna ett fint och genomtänkt omhändertagande och stöd inför sitt beslut. SWS har under många också år också haft stödprogram för de mammor som valt att behålla sina barn.

Utredaren anser att det funnits brister i rådgivningen till de blivande mödrarna, att de känt påtryckningar. Detta yttrande baseras på rykten och spekulationer. Som ett stöd för detta påstående uppger utredningen att i de akter de granskat från år 2003 och framåt har hälften av mödrarna varit på mödrahemmet Shelter/Center for unmarried mothers i Busan och att det i några få fall där framstår som att mamman har övertalats till adoption. Enligt Adoptionscentrums dokumentation adopterades 1076 barn från Sydkorea efter 1 januari 2003 till idag, av dem kom 194 barn från Busan, dvs 18%. Långt ifrån de 50% som utredaren påstår.

En upprepad missuppfattning är att barnen felaktigt gjorts "föräldralösa" i vissa dokument. Detta beror på hur utredarna valt att tolka det koreanska registreringssystemet och i stället för att lyssna på KWS och Adoptionscentrum valt att lyssna på individer som saknar kunskap eller förståelse för det koreanska systemet. Tolkningen av ordet "goa" har tolkats för snävt av utredningen, det har en vidare betydelse än "föräldralös" - ordet används när föräldrarna är döda, för barn som övergivits av sina föräldrar eller för barn som lämnats bort av sina föräldrar då dessa inte kan ta hand om barnet. Denna misstolkning är ytterligare ett exempel på att utredaren bygger en stor del av sin kritik på felaktigheter. Information om den biologiska mamman, om hon är känd, finns alltid sparad i Seoul.

Det som utredaren tar upp som brister i födelseregistreringen är inte kopplat till internationella adoptioner.

Både SWS/KWS och Adoptionscentrum har alltid sparat all information om barnens bakgrund och situation. I vissa fall har SWS/KWS valt omskrivningar för att mildra en svår bakgrundshistoria, liksom att de valt att inte skriva i barnets dokument hur många som tackat nej till att adoptera barnet i Sydkorea innan en svensk familj utsågs till barnet. All information finns dock dokumenterad och bevarad i Seoul.

Om ett barn adopteras inom Sydkorea så hemlighålls adoptionen vanligtvis och det finns ingen möjlighet alls för den biologiska mamman till någon som helst information eller kontakt i framtiden. Däremot kan den biologiska mamman fått veta att om barnet adopteras internationellt så kan det finnas en möjlighet i framtiden. Hon kan få önska om barnets framtid. Men inget har kunnat lovas, SWS/KWS följer subsidiaritetsprincipen och placerar barnet i Sydkorea om det är möjligt. Minst tre koreanska familjer ska tacka nej till att adoptera barnet innan en utländsk familj kan bli aktuell.

Adoptionscentrum känner inte till någon adoption till Sverige från de så kallade interneringslägren/Brothers Home som utredaren spekulerar kring.

Kritik mot utredningen

Utredaren har misslyckats med att förstå det koreanska samhällssystemet liksom vad som gäller registrering när det gäller familj och barn. Det koreanska samhället är strakt präglad av konfucianism, både i samhället i stort och i familjen. Problem löser man inom familjen. Blodsband är otroligt viktigt, familjen betyder ”allt”, stöttar och kräver genom hela livet. Utan familj är individen mycket ensam. Detta är väldigt långt från vårt svenska system, där vi ser samhället och socialtjänsten som ett stöd när familjen så behöver. I Sydkorea har organisationer, ofta kristna, funnits för barn och vuxna som saknat familj. De organisationer vi känner bäst har till stor del varit inriktade på barn och ensamstående mammor. De har haft ekonomiskt stöd från samhället, men inte tillräckligt för att bedriva den verksamhet de önskat. De fyra organisationerna som hade tillstånd för att arbeta med internationella adoptioner övervakades av myndigheterna.

Adoptionscentrum har vid flera tillfällen träffat representanter från utredningen för att informera om erfarenheterna av och kunskaperna om adoptionssystemet i Sydkorea. Dock kan vi konstatera att utredningen valt att inte lyssna, utan i stället förlitat sig på och ta in information från en av de största adoptionskritikerna i Sverige, som dessutom systematiskt förtalat Adoptionscentrum och till och med namngivna medarbetare både i media och i sociala media.

Även här görs ensidiga val av informationskällor/organisationer i källhänvisningarna från Sydkorea. Utredaren har till exempel valt att enbart ta in information från en adoptionskritisk koreansk forskare i stället för att visa att en annan forskare (Stephen Morrisson) har helt andra resultat i sin forskning.

Tre sidor i utredningen handlar om den eskorteringsverksamhet som fanns tillsammans med SAS på 70- och 80-talen. Det är dock mycket oklart hur detta kan kopplas till oegentligheter.

Att barn var sjuka och att det till och med inträffade dödsfall under resan till Sverige visar på den faktiska situationen i Sydkorea vid den tiden, inte några oegentligheter som utredaren insinuerar.

Utredaren skiljer inte på internationella adoptioner och oegentligheter/kriminella handlingar begångna i Sydkorea. Till exempel tar utredaren vid upprepade tillfällen upp brister och kriminella handlingar i samband med att barn "adopterar" nationellt eller mer korrekt på ett olagligt sätt skrivs in i en familjs familjeregister, så som fött i familjen. Detta är inga oegentligheter i de internationella adoptionerna.
